

NATIONAL
GEOGRAPHIC

Reisgids ITALIË

Tim Jepson
fotografie: Matt Propert

Inhoud

De reis indelen 8

Geschiedenis en cultuur 13

Het huidige Italië 14 Eten en drinken 18 Geschiedenis van Italië 20 Kunst 32

Rome 43

Inleiding en kaart 44 Een wandeling door Rome 66 De grand tour 72

Noordwest-Italië 83

Inleiding en kaart 84 Truffels 90 Een tocht door het Valle d'Aosta 94

Lombardije en de meren 103

Inleiding en kaart 104 Een tocht langs het Lago Maggiore 118

Venetië 127

Inleiding en kaart 128 Een wandeling door Venetië 146 Gondels 154

Noordoost-Italië 167

Inleiding en kaart 168 Een tocht rond het Lago di Garda 178

Emilia-Romagna en Marche 183

Inleiding en kaart 184

Florence 203

Inleiding en kaart 204 Een wandeling van Santissima Annunziata naar Santa Trinita 230 Overstromingen 238

Toscane 241

Inleiding en kaart 242 De Palio 250 Een tochtje door het wijngebied Chianti 264

Umbrië 269

Inleiding en kaart 270 Een tochtje door Umbrië 276

Het zuiden 287

Inleiding en kaart 288 Trulli 306 Een tocht door romaans Puglia 310

Sicilië en Sardinië 315

Inleiding en kaart 316 De maffia 334

Reiswijzer 341

Hotels en restaurants 351 Winkelen 385 Evenementen 389
Woordenlijst 391 Register 392 Fotoverantwoording 398

Reisgids ITALIË

Over de auteur en de fotograaf

Tim Jepson is al zijn hele leven verslingerd aan Italië. Na zijn studie in Oxford woonde en reisde hij lange tijd in Italië. Zo woonde hij een jaar in een afgelegen Umbrisch dorpje waar hij vloeiend Italiaans leerde spreken. Ook verbleef hij vijf jaar als schrijver en journalist in Rome. Inmiddels heeft hij zo'n vijftien boeken over het land geschreven alsmede een groot aantal artikelen voor de *Daily Telegraph*, *Vogue*, *Condé Nast Traveller* en andere media. Voor National Geographic schreef hij de volgende gidsen in de National Geographic Reisgidsenserie: *Florence en Toscane*, *Napels en Zuid-Italië*, *Piemonte en Noordwest-Italië* en *Sicilië*.

Jepson werkt nu in Londen, maar bezoekt Italië nog regelmatig. Als fanatiek buitensporter gaat zijn belangstelling vooral uit naar de bergen en andere ruige natuurgebieden. Hij kan ook genieten van la dolce vita: het eten, de wijnen, de kunst en cultuur. Graag wil hij een eigen appartementje in Venetië om zich volledig in het Italiaanse leven te kunnen onderdompelen.

Jepson heeft ook programma's over Italië gemaakt voor de BBC en commerciële Britse tv-stations. Verder werkte hij in een slachthuis, als bouwvakker en verdiende zijn geld als pianist en gitarist in de straten en kroegen van heel Europa.

Matt Probert is een freelancefotograaf uit Santa Cruz, Californië. Zijn werk is te zien geweest op enkele grote solotentoonstellingen en is in vele internationale publicaties verschenen. Zijn foto's zijn ook gepubliceerd in diverse boeken en tijdschriften van National Geographic. Hij verzorgde de fotoredactie voor meer dan dertig boeken van National Geographic over verschillende onderwerpen, van de Mount Everest tot de geschiedenis van het christendom. Naast deze gids voor Italië heeft hij ook de fotografie verzorgd van de National Geographic-gidsen voor Miami en de Caraïben. Hij is lid van Visura en wordt vertegenwoordigd door Nat Geo Creative.

De reis indelen

Er is geen land ter wereld waar kunst, cultuur, gastronomie, mode, wijn en opera zo goed samengaan als in Italië. Waar treft u nu dezelfde unieke combinatie tussen klassiek en modern of charme en schoonheid? Er zijn maar weinig landen met eenzelfde keur aan vakantiemogelijkheden, maar hierdoor zult u ook uw reis naar Italië extra zorgvuldig moeten voorbereiden.

BEZICHTIGEN EN RONDREIZEN

Italië heeft vijf prachtige steden waar alles om draait, Rome, Florence, Venetië, Napels en Milaan, en een aantal bijzondere kleinere centra, Turijn, Verona, Bologna, Genua, Bari en Palermo, waar u een paar dagen kunt doorbrengen voor u de nabijgelegen kleinere plaatsen en dorpen bezoekt. Vlieg heen naar de ene plaats en vlieg terug vanuit een andere

plaats om zoveel mogelijk uit uw reis te halen. Verblijf in historische stadscentra van waaruit u bijna alles te

voet kunt verkennen. Neem de trein om van de ene stad naar de andere te reizen; neem alleen het vliegtuig voor langere trips. Italië heeft een excellent, uitgebreid en goedkoop spoorwegnetwerk, Trenitalia (zie Reiswijzer p. 345). De verbindingen tussen de grote steden zijn onovertroffen, terwijl de treinen ook in kleinere plaatsen komen, vaak langs charmante en schilderachtige routes. U hebt alleen een auto nodig voor een bezoek aan het platteland, met name in het zuiden en op Sicilië (zie Reiswijzer p. 344). De Italiaanse wegen zijn over het algemeen uitstekend: goed bewegwijzerd en prima onderhouden.

EEN WEEK NAAR ITALIË

Een reis naar Florence en Toscane – naar de belangrijkste kunststad van Europa en het idyllische landschap waar Italië zo beroemd om is – evenals een bezoek aan Rome staan garant voor een week vol Italiaanse geneugten als kunst, schepijs, cultuur, gastronomie, wijn en natuurschoon.

Vlieg naar Florence waar u **Dag 1 en 2** doorbrengt en verbaast u zich over Brunelleschi's beroemde koepel op de Duomo, Michelangelo's *David* in de Galleria dell'Accademia en de magnifieke musea Uffizi, Bargello en Palazzo Pitti (reserveer entreebewijzen voor het Uffizi en de *David*). Neem ook de tijd voor een bezoek aan de belangrijkste kerken, de Santa Croce en de Santa

De koepel van de Sint-Pieter in Vaticaanstad.

Maria Novella, de Ponte Vecchio en kleinere artistieke juweeltjes, zoals de Capella Brancacci. Ga ook een uurtje of twee winkelen.

Stap in de ochtend van **Dag 3** op een regionale trein voor een reis van anderhalf uur naar Siena, 50 km ten zuiden van Florence. Breng de rest van de dag door in deze prachtige en makkelijk te ontdekken middeleeuwse stad, uw basis voor de volgende dagen. Ga zeker naar de Campo – het plein waar de beroemde Palio paardenraces worden gehouden –, de Duomo, het Museo Civico, Museo dell'Opera del Duomo en de Santa Maria della Scala.

Trek **Dag 4 en 5** uit voor het Toscaanse landschap. Rijd een route van 185 km langs Pienza, de abdijen van Sant'Antimo en Monte Oliveto Maggiore en de wijnsteden Montalcino en Montepulciano in Zuid-Toscane. Neem de volgende dag de bus of de auto van Siena naar het populaire en schilderachtige dorp San Gimignano boven op een heuveltop.

Stap in de ochtend van **Dag 6** op de trein naar Rome, afhankelijk van de verbinding een reis van twee tot drie uur (241 km). Strek daarna uw benen door via de Campidoglio

BEZOEKERS- INFORMATIE

Voor goede algemene informatie is er het Italiaanse Bureau voor Toerisme ENIT (feelflorence.it). Voor informatie over Rome zie 060608.it; Florence, firenzeturismo.it en Venetië, turismo venezia.it. Gebruik zoekwoorden als *turismo*, *comune* of *ufficio informazioni* of *pro loco* (toeristenbureau) en de naam van een plaats om de officiële website van andere steden en dorpen te vinden. Voor musea is museionline.it een goede bron en voor nationale, regionale en andere parken en natuurreservaten kijkt u op de site parks.it. Treinen zoeken en boeken: trenitalia.it.

NIET MISSEN:

- Wandeling door Romes Forum Romanum en Colosseum **50-56**
- Een boottocht naar Bellagio **117**
- Een nachtelijke tocht op de Canal Grande in Venetië **133**
- Wandelen in de Dolomieten **181**
- De byzantijnse en vroegchristelijke mozaïeken van Ravenna **196-198**
- De schilderijen in Galleria degli Uffizi, Florence **216-219**
- Siena's Palazzo Pubblico **244-247**
- De Basilica di San Francesco in Assisi **274**
- Herculaneum **295-296**

naar het Forum Romanum en het Colosseum te lopen, waarbij u ook een bezoekje kunt brengen aan de nabijgelegen kerken San Clemente en San Pietro in Vincoli. Ga in de avond naar de Spaanse Trappen en de Trevifontein.

Begin **Dag 7** met de Piazza Navona en de Campo de' Fiori, bezoek dan het Pantheon en de Santa Maria sopra Minerva. Maak vervolgens een stadswandeling of bekijk twee musea die te doen zijn in korte tijd, het Palazzo Altemps en het Palazzo Doria Pamphilj. Breng in de middag een uurtje door in de Sint-Pieter en ga dan shoppen, naar een groot museum of slenter door de mooie wijk Trastevere.

ALS U MEER TIJD HEBT

Als u meer tijd hebt, kies dan steeds een geschikte plek vanwaar u vertrekt en waar u naar terugkeert. Trek vooral meer tijd uit om het landschap te ontdekken.

Noordelijke route: vlieg naar Milaan en ga in de ochtend van **Dag 1** naar de Duomo en Leonardo da Vinci's *Het Laatste Avondmaal* (in de Santa Maria delle Grazie; reserveer ruim van tevoren). Pak vervolgens de trein naar

BELANGRIJKE GEGEVENS

De meeste winkels, banken, postkantoren, kerken, toeristenbureaus en musea sluiten vooral in de zomer tijdens de lunch (gewoonlijk is dat tussen 13.00-15.00 uur) en zijn dan weer open tot 19.30 uur of 20.00 uur. In grote steden of toeristische gebieden zijn winkels en instellingen vaak wel de hele dag geopend. In veel bars en cafés dient u een bestelling eerst te betalen waarna u deze zelf kunt ophalen aan de bar op vertoon van uw kassabonnetje. Laat 10-12% fooi achter tenzij de service (*servizio*) inclusief is.

La Spezia, een rit van 2,5 uur, waar u de taxi kunt nemen naar het liefelijk Portovenere aan de Ligurische kust. Dit is uw basis voor de komende dagen. Ontdek op **Dag 2 en 3** Cinque Terre, net ten noorden van Portovenere. Bezoek vooral Vernazza en Manarola en maak een treinreis naar Portofino of Genua. Reis op **Dag 4** met de trein van La Spezia naar Florence en bezoek onderweg de prachtige middeleeuwse stad Lucca.

Volg voor **Dag 5 t/m 9** de route die we hiervoor beschreven voor Dag 2 tot en met 5 en voeg daar nog een extra dag aan toe voor een tocht naar Zuid-Toscane (neem Pienza of Montalcino als basis).

Rijd op **Dag 10** via Cortona, een verheven Toscaanse stad op de grens met Umbrië, naar Umbrië, met zijn diadeem aan heuvelplaatsen. Ga aan het eind van de middag 70 km zuidoostwaarts om te overnachten in Assisi en bezoek de met kunst gevulde Basilica di San Francesco. Rijd op **Dag 11** over de Monte Subasio naar Spoleto, 86 km zuidwaarts, en bezoek onderweg Spello, het slaperige Bevagna, Trevi en Montefalco (bekend om zijn wijn en kunstmuseum). Ga in Spoleto naar de Rocca en Ponte delle Torri. Overnacht vervolgens in het vijftig minuten westelijker gelegen Todi, een heerlijke, steeds chiquere plek in de heuvels.

Na een ochtendwandeling door Todi op **Dag 12** kunt zo'n 35 kilometer westwaarts rijden naar Orvieto, beroemd om zijn Duomo, voor u via de A1 verder afzakt naar Rome, 130 km zuidwaarts. Breng **Dag 13 en 14** door in Rome (zie p. 9).

Zuidelijke route: reizen in Zuid-Italië is minder gemakkelijk dan in het noorden. De infrastructuur is beduidend slechter en het zuiden heeft minder te bieden op het gebied van kunst en cultuur. Daar staat tegenover dat u hier wel kennis kunt maken met de traditionele stereotypen van het oude Italië, met name in Napels, de luidruchtige hoofdstad. Verder heeft dit gebied nog een aantal troeven, met name het beroemde Pompeii, de Griekse tempels van Sicilië, het eiland

BESTE REISTIJD

Vanwege de verschillen in het Italiaanse landschap en klimaat variëren de beste tijdstippen voor een bezoek per regio. De lente (april-mei) is de beste tijd voor een bezoek aan het platteland (Toscane, Umbrië, Sicilië en de Italiaanse meren), hoewel u wel kans hebt op regen en lage temperaturen. Wacht tot mei of juni voor een bezoek aan de bergen (de Dolomieten, Alpen, Abruzzo en de hoge Apenijnen). Het weer is gewoonlijk het meest betrouwbaar van half september tot eind oktober, maar dan is het platteland bruineblakerd door de zomerzon. Juli en augustus zijn te warm voor een stadsbezoek en alleen geschikt voor een lome villavakantie. De badplaatsen zijn dan overvol. Het laagseizoen (nov.-feb.) kan een prima tijd zijn voor een bezoek aan steden als Rome, Florence en Venetië.

Het Colosseum herinnert zowel aan de grandeur als aan de wreedheid van het Romeinse Rijk.

Capri en de spectaculaire (maar vaak dure en drukke) Amalfikust.

Vlieg naar Napels en breng **Dag 1 en 2** door in deze drukke stad aan de Baai van Napels; ga zeker naar het Museo Archeologico Nazionale en de kunstmusea Capodimonte en San Martino. Neem op **Dag 3** de trein naar Pompeii en Herculaneum, steden die werden verwoest door de uitbarsting van de Vesuvius in 79 v.Chr.. Beklim eventueel de Vesuvius zelf.

Reis op **Dag 4** met de boot van de haven van Napels naar een van de steden aan de Amalfikust. Kies Sorrento als basis of het aantrekkelijkere maar ook duurdere Positano of Ravello. Ga de rest van de dag en **Dag 5** op ontdekkingsstocht langs de Amalfikust, met de boot, de bus of de auto. Pak op **Dag 6** de veerboot naar Capri voor een verblijf van twee dagen waarbij u Anacapri, de Monte Solara en de Blue Grotto zeegrot niet mag overslaan.

Keer in de ochtend van **Dag 8** met de boot terug naar Napels en stap daar op de trein voor een 6,5 uur durende trip via het

zuiden van het Italiaanse schiereiland en over de Straat van Messina naar Taormina op Sicilië. Verken de stad in de avond, met name het Teatro Greco, en huur op **Dag 9** een auto of boek een excursie om de hellingen van de Etna te ontdekken, de hoogste actieve vulkaan van Europa.

Vertrek op **Dag 10** al vroeg richting Syracuse, 120 km zuidelijker, waarbij u onderweg het kleine historische centrum van Ortigia en het Parco Archeologico kun aandoen voor u de ruim 2,5 uur durende reis (217 km) aanvangt naar Agrigento via de prachtige Romeinse mozaïeken bij Piazza Armerina. Bezoek in de ochtend van **Dag 11** de Griekse tempels in Agrigento's Valle dei Templi voor u twee uur noordwaarts rijdt richting Monreale om de beroemde Normandische kathedraal te bekijken. Rijd vervolgens door naar Palermo en breng de laatste twee nachten door in deze hoofdstad van Sicilië voor u naar huis vliegt. Ga in Palermo naar de kathedraal, Palazzo dei Normanni, Catacombe dei Cappuccini en bezoek de vele weelderige kerken en kapellen in het oude centrum. ■

Geschiedenis en cultuur

Het huidige Italië **14-17**

Eten en drinken **18-19**

Geschiedenis van Italië **20-31**

Kunst **32-42**

Het interieur van de dom van Parma, een 12e-eeuwse romaanse kathedraal.

Het huidige Italië

De Italianen hebben veel van 's werelds meest sublieme kunst, literatuur en architectuur voortgebracht en Italië was een van de grootste rijken in de oudheid en middeleeuwen. Hier ontwikkelde zich een van de beste keukens ter wereld. Bovendien kent Italië prachtige en gevarieerde landschappen. Weinig culturen zijn zo verleidelijk en weinig landen zo rijk en eindeloos fascinerend.

DE BEVOLKING

In 1860, het jaar van de Italiaanse eenwording, maakte premier Camillo Cavour een opmerking die politici sindsdien steeds heeft achtervolgd. 'Wij hebben Italië gemaakt,' zei hij, 'nu moeten wij de Italianen maken.' Ruim 150 jaar later – nu er meer dan 60 miljoen Italianen zijn – voert men nog steeds de discussie of Cavour en zijn volgelingen daarin zijn geslaagd. Er is immers geen typische Italiaan en die zal er waarschijnlijk ook nooit komen, ondanks alle clichés, zoals de bezitterige *Mamma*, de latin lover, schoonheden met olijkleurige huidjes (denk aan Sophia Loren) of de maffiosi.

De geschiedenis van Italië gaat ver terug en is uitermate divers. De Zuid-Italianen stammen onder andere van de Arabieren, de Grieken, de Feniciërs, de Normandiërs en de Spanjaarden af. Het noordwesten daarentegen, het Aosta-dal en Piemonte, heeft sterke banden met Frankrijk. Duits is de moedertaal van veel bewoners in Alto Adige in het noorden, en in het noordoosten wordt de taal zelfs gekenmerkt door duidelijk Sloveense invloeden. Sardinië, met zijn unieke taal en bevolking – een mengeling van Italiaanse, Spaanse en verschillende andere elementen – is een verhaal apart.

De moderne massamedia zorgen nu voor een zekere culturele homogeniteit, maar de meeste Italianen zijn nog steeds trouw aan hun regionale achtergrond die soms tot ver in de geschiedenis teruggaat. Een Toscaan is in de eerste plaats een Toscaan, niet een Italiaan; en dan niet zomaar een Toscaan,

maar iemand uit Pisa, een Florentijn of een Siënees. Het Italiaanse woord hiervoor luidt *campanilismo* – het idee dat je wereld niet verder reikt dan de klokken van de kerktoren, de *campanile*.

De meeste Italianen houden van de goede dingen des levens. Geen wonder in een land waar die zo voor het oprapen liggen.

De basis van deze achtergrond is uiteindelijk de meest hechte sociale groep die er bestaat: de Latijnse familie. Hoewel demografische en sociale veranderingen zelfs in Italië hun sporen beginnen achter te laten, verdient ten minste 65% van de werkende Italianen zijn brood nog steeds in een familiebedrijf. Tegelijkertijd is het geboortecijfer in Italië gemiddeld lager dan één kind per stel en daarmee is het een van de laagste van West-Europa, wat in strijd is met het beeld dat Italië het land is van de grote gezinnen waar de bevolking slaafs de katholieke kerk volgt. Circa 97% van de Italianen is gedoopt, maar slechts 10% van de Italianen gaat regelmatig naar de mis. Scheiding, geboortebeperving en abortus zijn al mogelijk sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw.

Hoewel Italianen dus zeer van elkaar verschillen, zijn er ook veel overeenkomsten. De meesten zijn pragmatisch, spontaan, realistisch, onafhankelijk, nogal formeel en conservatief. Velen hebben flair en het is dan ook geen

wonder dat mode en design in Italië floreren. De meeste Italianen kunnen zeer genieten van de goede dingen des levens, en dat is ook niet verwonderlijk in een land waar het leven zoveel moois te bieden heeft.

POLITIEK

Italianen hebben van nature weinig op met autoriteit. Het land was lange tijd verdeeld en werd door de eeuwen heen vaak slecht geregeerd door vreemde mogendheden. De afgelopen vijftig jaar brachten ook geen verbetering. De republikeinse grondwet die in 1948 werd opgesteld om een terugkeer van het fascisme te voorkomen, bracht een zwak en veelal corrupt bestuur voort. De politieke opschudding begin jaren negentig van de vorige eeuw, die de ondergang van het systeem leek aan te kondigen, heeft tot nu toe nergens toe geleid.

Nauwere banden met Europa en de financiële regelgeving die daarmee gepaard gaat, dwingen politici tegenwoordig tot

verandering. Niemand zal echter verrast zijn als de Italianen slechts lippendienst zouden bewijzen aan het zoveelste bestuursorgaan waar ze zich niet verbonden mee voelen.

Wat valt hun te verwijten als hun onafhankelijkheid altijd goede diensten heeft bewezen en het mogelijk heeft gemaakt om het land snel om te vormen. Want vergist u zich niet, Italië is sterk veranderd. Vijftig jaar geleden was het een onderontwikkeld boerenland. Er heerste veel armoede en emigratie hoorde bij het leven. Vandaag de dag is het een van de sterkste economieën ter wereld. Volgens deskundigen doet regionaal gezien alleen Californië het beter dan Noord-Italië. Statistieken tonen aan dat pas in 1972 meer mensen Italië binnenkwamen dan dat er vertrokken. En dat was eerder ondanks dan dankzij de politici.

HET LAND

Italië is geen groot land. Van noord tot zuid meet de Italiaanse 'laars' 1300 kilometer

Voetgangers en scooters vullen 's avonds de nauwe straatjes van Napels.

met een totaal oppervlak van 300.000 km². Hiervan is 35% bergachtig (boven de 700 m), 40% heuvelachtig en slechts 21% vlak. Het belangrijkste berggebied wordt gevormd door de hoge, ruige Alpen, die zich in een wijde boog uitstrekken in het noorden van het land. De hoogste piek, Monte Rosa, meet 4634 m. Verder zijn er de lagere centrale bergen van de Apennijnen, die als een smalle ruggengraat van noord naar zuid lopen. Daartussen ligt, aan weerszijden van de langste rivier van Italië (650 km), de dichtbevolkte Povlakte.

De kustlijn van Italië is 7500 km lang en ligt aan twee grote zeeën: de Tyrrheense in het westen en de Adriatische in het oosten (met de Ionische in het zuidoosten). Verspreid voor de kust liggen vele eilanden, waaronder Sicilië en Sardinië, respectievelijk het grootste en één na grootste eiland van de Middellandse Zee.

Het landschap van Italië is verder zeer afwisselend en soms mysterieus. Het beroemdst zijn de actieve vulkanen Vesuvius, Etna en Stromboli, een gevolg van de verschuiving van tektonische platen waardoor ook de Apennijnen zijn gevormd. Diezelfde beweging zorgt ook voor de seismische activiteit in delen van Midden- en Zuid-Italië, die aardbevingen veroorzaken, zoals de krachtige

aardbevingen in 1980 in Napels en in 1997 in Umbrië.

Italië heeft drie klimaatzones, Alpen in het noorden, met koude winters en warme zomers; gematigd in de Povlakte, met koude, natte winters en warme, vochtige zomers, en mediterraan in het grootste deel van het land en op de eilanden, met milde winters en lange, hete en droge zomers. Daarnaast komen er nog allerlei andere varianten voor: ijzige winden uit Centraal-Azië kunnen vorst brengen in het noorden, terwijl de sirocco (een warme wind vol stof en hitte uit Noord-Afrika) Sicilië en het zuiden in een oven kunnen veranderen. De vegetatie weerspiegelt de variatie in klimaat en hoogtes, van dennenwouden in het Alpiene noorden tot de bekende wijnranken, olijfgaarden en fruitbomen in het mediterrane zuiden. ■

ITALIË IN CIJFERS

- **Bevolking: 59.236.213**
- **Aantal in Italië wonende buitenlanders: 5.171.894 (62.780 in 1962)**
- **Geboortecijfer: 7 geboortes per 1000**
- **Mediane leeftijd: 45,9 jaar**
- **Levensverwachting bij geboorte: mannen 79,7 jaar; vrouwen 84,4 jaar**
- **Aantal kinderen per vrouw in de vruchtbare leeftijd: 1,24 (181e plek op wereldranglijst)**

Als de zeer actieve Stromboli uitbarst, spuit hij een fontein van lava de lucht in.

Venetië

Inleiding en kaart **128-131**

Canal Grande **132-133**

Ervaar: het Canal Grande bij nacht **133**

Piazza San Marco **134-145**

Ervaar: Caffè Florian **135**

Ervaar: carnaval in Venetië **137**

Een wandeling door Venetië **146-147**

Dorsoduro **148-153**

Gondels **154-155**

Ervaar: een bezoek aan een gondelwerkplaats **155**

San Polo **156-159**

Cannaregio **160-161**

Castello **162-163**

De lagune **164-165**

Ervaar: een voorstelling in La Fenice **166**

Ander moois in Venetië **166**

Venetië

De mooiste stad ter wereld stelt zelden teleur. In elk jaargetijde laat hij zijn aantrekkingskracht gelden: hartje winter, als zich een ijskoude mist over de omringende lagune verbreedt, maar ook in de enerverende hitte van de zomer, als het zonlicht een caleidoscopisch patroon op de kanalen, kerken en paleizen werpt.

Meer dan vierhonderd bruggen overspannen de ontelbare kanalen die door Venetië lopen.

NIET MISSEN:

- Een tochtje in een *vaporetto* over het Canal Grande **132-133**
- De Basilica di San Marco **140**
- Het statige interieur van het Palazzo Ducale **145**
- De schilderijen in de Gallerie dell'Accademia **149-152**
- Tintoretto's schilderijen in de Scuola Grande di San Rocco **158-159**
- De graftomben van de doges in de Santi Giovanni e Paolo **162-163**
- Het eiland Torcello **165**

Vergeleken met Rome, Londen en Parijs is Venetië (Venezia) geen oude stad, maar hij is zo weinig veranderd dat hij ouder lijkt. Waarschijnlijk verschenen rond het begin van onze jaartelling kleine nederzettingen in de lagune aan de Adriatische kust. Na de invallen van de barbaren in de 5e eeuw vestigden zich hier ook vluchtelingen: volgens de overlevering is de stad gesticht op 25 maart 421. In 726 werd de eerste doge gekozen, als leider van verschillende nederzettingen: een echte stad was er toen nog niet. De Frankische invasies in de 8e eeuw drongen de lagunebewoners naar de Rivus Altus, de hoge oever, waar de eilandjes gemakkelijker te verdedigen waren: hieruit zou mettertijd Rialto ontstaan, de basis van het huidige Venetië.

In de 10e eeuw had de stad handelscontacten met het oosten en elders. De welvaart groeide tijdens de kruistochten en Venetië ontwikkelde zich tot een geduchte zeemacht. Een krachtig bestuur zorgde voor politieke en sociale binding. In de 13e eeuw heerste de stad, zoals men zegt, over 'een kwart en een half kwart' van het oude Romeinse Rijk. Op het vasteland overtroefde de stad zijn voornaamste zeerivalen, met name Genua, en breidde zijn macht uit over een groot deel van Noordoost-Italië. Dit rijk zou intact blijven tot de komst van Napoleon. Het werd echter verzwakt vanaf de 14e eeuw, door de opkomst van de Turken die geleidelijk de macht op zee overnamen en door de vijandschap van andere Italiaanse en Europese mogendheden. Uiteindelijk werd de macht van Venetië in 1797 gebroken door Napoleon. Na zijn vertrek nam Oostenrijk de macht over in dit gebied, voordat het zich in 1866 aansloot bij het verenigde Italië.

BEZIENSWAARDIGHEDEN

Venetië is verdeeld in zes *sestieri* (wijken): drie aan elke kant van het Canal Grande, de verkeersader die de stad doorsnijdt.

Een tochtje over het Canal Grande vormt de beste kennismaking met de stad. Ga in elk geval niet linea recta naar de Piazza San Marco: het is er zo druk dat het u als eerste indruk misschien zou tegenvallen. Bekijk liever eerst een van de kleinere pleinen (bijvoorbeeld de Campo Santo Stefano en Campo Santa Margherita) en geniet van de rust. Pas als u de intieme sfeer van Venetië hebt geproefd, bent u klaar voor een serieuze tour.

De twee voornaamste kerken zijn de Santa Maria Gloriosa dei Frari en Santi Giovanni e Paolo (ofwel de San Zanipolo), de beste musea de Accademia en de Collezione Peggy Guggenheim. De voornaamste *scuole*, eigenlijk ook een soort kunstzalen, zijn de Scuola Grande di San Rocco en de kleinere Scuola di San Giorgio degli Schiavoni. Vergeet ook niet de kleinere musea (Museo Civico Correr, Ca'd'Oro en Ca'Rezzonico) en de kerken van het tweede garnituur, een misleidende term in Venetië, waar zelfs de kleinste kerk waardevolle kunstschaten herbergt. Aanbevelenswaard zijn in elk geval Santa Maria della Salute en San Zaccaria. En dan bent u klaar voor de twee grote bezienswaardigheden: het Palazzo Ducale en de Basilica di San Marco.

HANDIGE TOEGANGSBEWIJZEN IN VENETIË

Er zijn een paar toegangspassen voor musea, kerken en vervoer in Venetië waarmee u geld en wachttijd uitspaart.

Kerkenpas (tel. 041 275 0462, chorusvenezia.org, €€€€) Geeft eenmaal toegang tot elk van de zestien kerken die bij de stichting Chorus zijn aangesloten. Deze pas is verkrijgbaar via internet en bij de deelnemende kerken, die anders elk afzonderlijk een toegangsprijs vragen (€).

I Musei di Piazza San Marco (€€€€€) Geeft toegang tot het Palazzo Ducale, Museo Civico Correr, Museo Archeologico en de Biblioteca Marciana. Drie maanden geldig.

Museumpas (tel. 041 427 308 92, visitmuve.it, €€€€€) Geeft eenmaal toegang tot elk van de elf Musei Civici. Verkrijgbaar bij de deelnemende musea en via internet bij vivaticket.it of via de website van Musei Civici. Zes maanden geldig.

Tourist Travel Cards (actv.it) Een ritje met de *vaporetti* (waterbus) kost al gauw € 6,50. U spaart veel geld uit met een pas voor 12, 24, 36, 48 of 72 uur, of een weekpas voor een langer verblijf.

Venezia Unica City Pass (veniceconnected.com) Via deze (wat onoverzichtelijke) website kunt u van tevoren museum- en vervoerskaartjes en -passen bestellen, tegen de laagste prijzen, met korting op diverse goederen en diensten.

Canal Grande

Geen enkele stedelijke hoofdstraat is te vergelijken met het Canal Grande (grote kanaal), de vloeiende verkeersslagader die zich door het oude centrum van Venetië slingert. Er is geen mooiere entree denkbaar in deze stad dan aan boord van een van de *vaporetti*, de waterbussen die gestaag heen en weer varen langs het met paleizen omzoomde water: een onvergetelijk schouwspel en een volmaakte kennismaking met de waterwereld van Venetië.

Het Canal Grande, de grote verkeersader van Venetië, stroomt in een S-vorm door de stad.

Venetië

📍 130-131

Toeristenbureau

✉ Venice Pavilion, Palazzina dei Santi, Giardini Reali

✉ Stazione Ferroviaria Santa Lucia (treinstation)

☎ 041 529 8711

✉ Piazzale Roma

☎ 041 529 8711

✉ Piazza San Marco

☎ 0141 24 24

turismovenezia.it

NAAR DE RIALTO

Stap aan boord bij Piazzale Roma of bij het treinstation, richting San Marco. De eerste

kerk links achter de brug is de **Scalzi**, in 1656 ontworpen door Baldassare Longhena (1598-1682), de architect van de Santa Maria della Salute en verschillende prestigieuze paleizen langs het kanaal. Verder naar links staat de **San Geremia**, met de relieken van de heilige Lucia, een martelares uit de

4e eeuw. Hier tegenover, op de zuidoever, rust op een rij bogen de **Fondaco dei Turchi**, nu een natuurhistorisch museum maar van 1621 tot 1838 het hoofdkwartier van de Turkse (Osmaanse) kooplieden. Het eenvoudige 15e-eeuwse **Deposito del Meglio**, links hiervan, diende als opslagplaats voor graan ten tijde van hongersnood of oorlog.

In Mauro Coducci's **Palazzo Vendramin-Calergi**, een van de beroemdste paleizen aan het kanaal, is nu het Casino gevestigd. In een van de suites sleet de componist Richard Wagner zijn laatste levensmaanden (1882-1883). Twee andere mooie paleizen liggen op een steenworp afstand: **Ca'Pesaro** en het magnifieke **Ca'd'Oro** (zie p. 160-161), tegenwoordig musea met respectievelijk moderne en middeleeuwse kunst. Vrijwel tegenover het Ca'd'Oro bevindt zich de neogotische **Pescheria** (vismarkt): hier begint de Rialto,

Reisgids ITALIË

Wereldwijd nemen experts van National Geographic een kijkje achter de schermen en dringen door tot de kern van de cultuur, de geschiedenis en het volk van een land. Dankzij National Geographic Reisgidsen kan hun ervaring de jouwe worden.

DE REIS INDELEN, beknopte kennismaking met Italië, zodat je je reis op je eigen wensen en interessegebieden kunt afstemmen.

ERVAAR unieke belevenissen, waaronder een bezoek aan een gondelwerf in Venetië, de jacht op truffels in Umbrië en de Stromboli bij nacht.

INSIDER TIPS van de schrijvers en fotografen van National Geographic, maar ook van plaatselijke deskundigen, over hun favoriete plekjes, praktische zaken en veel meer.

WANDELINGEN EN AUTOTOCHTEN, voorzien van duidelijke kaartjes, waaronder de historische hoogtepunten van middeleeuws Rome en het centrum van Florence, het idyllische landschap van de Chianti-streek en de romaanse pracht van zuidelijk Puglia.

EXCURSIES BUITEN DE GEBAADE PADEN, zoals een bezoek aan het mooie Lago d'Isèo, de middeleeuwse heuvelsteden van Umbrië, de kust bij Gargano aan de Adriatische Zee en het landschap van Sardinië.

NIET MISSEN Bij elk hoofdstuk vind je verwijzingen naar nadere informatie over sterk aanbevolen bezienswaardigheden en activiteiten.

PRACHTIGE KLEURENFOTO'S EN HANDIGE KAARTEN maken het eenvoudig te kiezen, je reis uit te stippelen en overal het mooiste te zien.

NUR 512

9 789043 934152